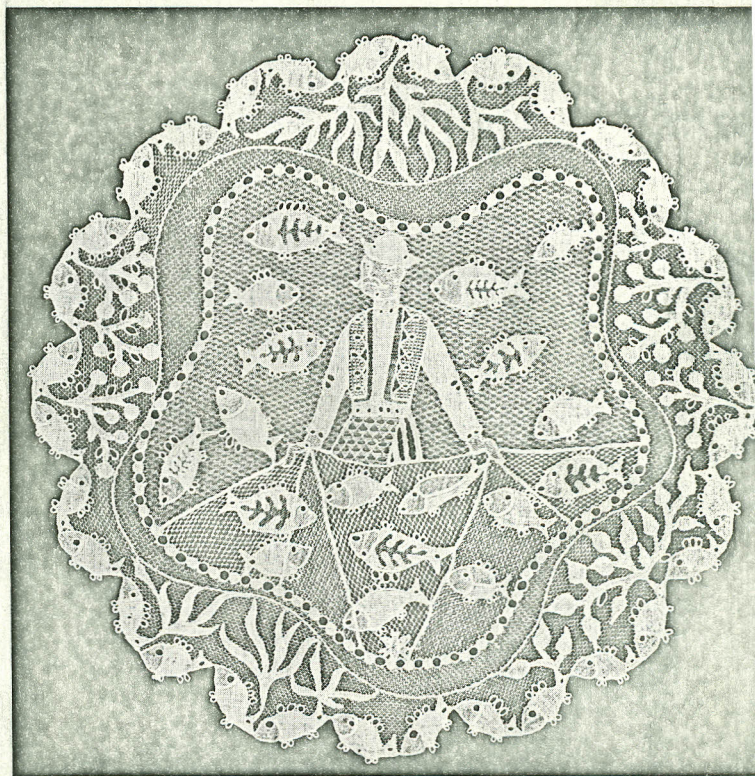

HALASI CSIPKE

1902-1977

Készítette

A HALASI CSIPKE 75. ÉVFORDULÓJARA
A NÉPI IPARMŰVÉSZETI TANÁCS ÉS
A KISKUNHALASI HÁZIIPARI SZÖVETKEZET

A halasi csipke a századfordulón született Dékányi Árpád iparművész-rajztanár terveiből, amelyeket Markovits Mária csipkevarró oly csodálatos művészettel kivitelezett, hogy méltó versenytársa lett a velencei és a brüsszeli csipkének. Szerencsésen egyesült benne a magyar népi díszítménykincs az új iparművészeti törekvésekkel. Beleolvadt a tervezésbe a reneszánsz, a barokk, a magyar úrihímzés és a szecesszió motívum- és kompozíciós gazdagsága. Dékányi Árpád kezdeményezését kitűnő tervezők folytatták; Markovits Mária a tehetséges csipkevarrók nemzedékeit nevelte fel. A halasi parasztlányok önkéntelenül belevitték a népi ízlést a népi motívumokban amúgy is gazdag tervek kivitelezésébe. Így lett a halasi csipke népi iparművészetünk világszerte ismert, sajátos ága. Több mint hatvanféle, leheletfinom öltésmódját mindenütt megcsodálják. Képeink a halasi csipke fejlődési korszakait, alkalmazási módjait szemléltetik.

Címlapra: Molnár Béla: Terítő (1957). A terítő szegélyét halak és vízinövények alkotják. Belsejében a halász éppen kihúzza a vízből halakkal teli hálóját. A modern csipke-tervezés kiemelkedő példája.

1. Dékányi Árpád: Szegélycsipke (1900 körül). Sűrű egymásutánban követik egymást a lendületesen hajladozó virágszálak, – mintha a szél fújná őket. Sajátos vonalvezetésük félreismerhetetlenül szecessziós jellegű.
2. Dékányi Árpád: Terítő (1904–1906). Ugyancsak a halasi csipke kezdeti időszakából való. A magyar népművészet szemléletéhez való közelség tükröződik figurális kompozícióiban. Az alakokat körülvevő csipkeöltések kerek kiarrásukkal a csillagos égre emlékeztetnek.
3. Pongrácz Margit: Zsabó (1919). A kor divatjának megfelelő ruhadíszben a nagyméretű, stilizált tulipán tetején a népművészetből jól ismer páros galamb helyezkedik el.
4. Demjén Júlia: Lepke (1930-as évek). Mint ruhadísz – a korabeli divatnak megfelelően – kedvelték a különféle gallérok, csipke-kitűzőket, amelyek között legnépszerűbb a „lepké” volt. A természetű tagolás mellett apró szívecskék élénkítik.
5. Tar Antal: Terítő (1930-as évek). A középben elhelyezett nagy virág olyannak tűnik, mint a nap; meghatározza a sugarasan ívelő többi mintaelem elhelyezését.
6. Stepanek Ernő-Markovits Mária: Kiskunhalas város címere (1930-as évek). A címer határozottabb alakítását finoman övezi a népi motívumokban gazdag, párosan kapcsolódó tulipánokból és indákból font keret.
7. Ismeretlen tervező: Terítő (1930-as évek). A páva nemcsak a népköltészet kedvelt motívuma hanem a népi díszítőművészetnek, a halasi csipkének is.
8. Tóth Béla: Terítő (1930-as évek). A kétfelé hajló gyöngyvirágok között megjelenő tulipánok nyugodt összhangban váltakoznak.

9. Pongrácz Margit: Címer (1940-es évek). Az esztergomi régészeti ásatások alkalmával napvilágra került Árpád-házi oroszlános címer csipkébe való átültetése.
10. Pongrácz Margit: Terítő (1950-es évek). A középrész változatos díszítménykincsében minden minta más. A körbefutó belső virágkoszorú mozgalmasságával művészi egyensúlyt tart a szegélydísz álló párostulipánjainak azonosan ismétlődő sora.
11. Esztergominé Nagy Kálozi Lili: Terítő: (1970-es évek). A történeti hímzész hagyományok és a népi hímzés stílusa szerencsésen ötvöződnek a gránátalmákkal változó tulipánok ritmikus rendjével.
12. Molnár Béla: Terítő (1957). A fenyveserdő közepén ellentétes irányba fut a két szarvas. Az az érzésünk, mintha havas erdőben járnánk. Különösen szép hatást kelt a sűrűbb és ritkább csipkeöltések váltakozása.

Szövegét írta: **Lengyel Györgyi**

A felvételeket készítette: **Minarik Gábor**

Szerkesztette: **Varga Marianna és Ruzicska Józsefné**

MAGYAR DIAFILMGYÁRTÓ VÁLLALAT